

Súd: Krajský súd Bratislava
Spisová značka: 20CoP/55/2019
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1417205483
Dátum vydania rozhodnutia: 11. 09. 2019
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Michaela Králová
ECLI: ECLI:SK:KSBA:2019:1417205483.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Bratislave v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Michaely Královej a členov senátu JUDr. Nadeždy Wallnerovej a JUDr. Ivany Jahnovej vo veci starostlivosti o maloleté dieťa: F. Z., J. O. XX.XX.XXXX, zastúpený kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, so sídlom: Vazovova 7/A, Bratislava, dieťa rodičov: matka - N. Z., J. O. XX.X.XXXX, G.: Q. XX/A, Bratislava, právne zastúpená advokátom JUDr. Stanislavom Jakubčíkom, so sídlom: Kutlíkova 17, Bratislava a otec - F. Z., J. O. XX.X.XXXX, G.: Q. XX, G., právne zastúpený advokátskou kanceláriou NIKU & partners, s.r.o., so sídlom: P. Veľkého 51, Bratislava, za účasti Úradu komisára pre deti, so sídlom: Odborárske nám. 3, Bratislava, o návrhu otca na zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému a o návrhu matky na zvýšenie výživného na maloleté dieťa, na odvolanie matky voči rozsudku Okresného súdu Bratislava IV zo dňa 7. decembra 2018, č. k. 25P/103/2017-658, takto

rozhodol:

I. Odvolací súd rozsudok Okresného súdu Bratislava IV zo dňa 7. decembra 2018, č. k. 25P/103/2017-658, vo výroku, ktorým súd prvej inštancie zveril maloletého F. Z., J. O. XX.XX.XXXX do osobnej starostlivosti otca, vo výroku, ktorým súd prvej inštancie uložil matke povinnosť prispievať na výživu maloletého F. výživným vo výške 50,- eur mesačne, vo výroku, ktorým súd prvej inštancie upravil styk matky s maloletým F., vo výroku, ktorým súd prvej inštancie zamietol návrh matky a vo výroku, ktorým súd prvej inštancie zmenil rozsudok Okresného súdu Bratislava IV č.k. 13P/73/2012-59 zo dňa 28.06.2012, v časti úpravy rodičovských práv a povinností k maloletému F., p o t v r d z u j e.

II. Žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Bratislava IV rozsudkom zo dňa 07.12.2018, č. k. 25P/103/2017-658, rozhodol tak, že zveril maloletého F. Z., J. O. XX.XX.XXXX, do osobnej starostlivosti otca. Zastupovať maloletého a spravovať jeho majetok budú obaja rodičia. Súd prvej inštancie matke uložil povinnosť prispievať na výživu maloletého F. výživným vo výške 50,- eur mesačne, ktoré výživné je povinná platiť k rukám otca maloletého, vždy do 15. dňa v mesiaci, počnúc dňom vykonateľnosti výroku rozsudku súdu prvej inštancie. Matke umožnil stretávať sa s maloletým F. každý páry kalendárny týždeň od piatka od 17.00 hod. do nedele do 18.00 hod. s tým, že táto úprava neplatí počas jarných, Veľkonočných, letných a zimných školských prázdnin. Ďalej je matka oprávnená stretávať sa s maloletým nasledovne:

- každý rok od 01.07. od 10.00 hod. do 15.07. do 20.00 hod. a od 01.08. od 10.00 hod. do 16.08. do 20.00 hod. - každý páry rok od nedele, ktorá predchádza prvému dňu jarných prázdnin od 18.00 hod. do nasledujúceho piatka do 17.00 hod.,
- každý nepáry rok od štvrtka, ktorý predchádza Veľkému piatku od 10.00 hod. do utorka, ktorý nasleduje po Veľkonočnom pondelku do 18.00 hod.,

- každý párný rok od prvého dňa zimných prázdnin od 10.00 hod. do 25.12. do 12.00 hod., - každý nepárny rok od 02.01. od 10.00 hod. do posledného dňa zimných prázdnin do 18.00 hod. a od 25.12. od 12.00 hod. do 02.01. nasledujúceho roka do 18.00 hod.

Súd prvej inštancie určil, že matka maloletého prevezme a odovzdá v mieste bydliska maloletého a otec je povinný maloletého na styk riadne pripraviť. Súd prvej inštancie zároveň uložil rodičom F. Z. M. N. Z. a maloletému F. Z., J.. XX.X.XXXX, povinnosť podrobiť sa odbornému poradenstvu na Referáte poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v trvaní 12 mesiacov v rozsahu aspoň 20 hodín, počnúc právoplatnosťou rozsudku. Vo zvyšku súd prvej inštancie návrh otca zamietol. Súd prvej inštancie ďalej zamietol návrh matky na zvýšenie výživného. Rozhodnutím súd prvej inštancie zmenil rozsudok Okresného súdu Bratislava IV, č.k. 13P/73/2012-59 zo dňa 28.06.2012, ktorý nadobudol právoplatnosť dňa 17.09.2012 a to v časti úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému F.. O trovách konania rozhodol súd prvej inštancie tak, že žiadnemu účastníkovi konania nepriznal nárok na náhradu trov konania a o trovách štátu rozhodne súd samostatným uznesením.

2. Svoje rozhodnutie súd prvej inštancie odôvodnil tým, že návrhom doručeným súdu prvej inštancie dňa 02.05.2017, žiadal otec o zverenie maloletého do jeho osobnej starostlivosti s tým, že zastupovať maloletého a spravovať jeho majetok budú obaja rodičia a matka bude zaviazaná prispievať na výživu maloletého sumou 50,- eur mesačne. Zároveň navrhol aj konkrétnu úpravu styku maloletého s matkou. Návrh odôvodnil tým, že manželstvo s matkou maloletého bolo rozvedené rozsudkom Okresného súdu Bratislava IV č.k. 13P/73/2012-59 zo dňa 28.06.2012 a o úprave výkonu rodičovských práv a povinností na čas po rozvode manželstva bolo rozhodnuté tak, že maloletý bol zverený do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov a otcovi bola zároveň uložená vyživovacia povinnosť na maloletého vo výške 450,- eur mesačne. Po nadobudnutí právoplatnosti tohto rozhodnutia obaja rodičia, najmä v záujme maloletého, zostali bývať v spoločnej domácnosti v rodinnom dome, ktorý je vo výlučnom vlastníctve otca a postupom času aj obnovili spolužitie a starostlivosť o maloletého zabezpečovali spoločne. Snahou otca bolo zachovať pre maloletého ilúziu kompletnej rodiny, i keď väčšiu časť rodičovských povinností prevzal na seba a maloletému zabezpečoval všetky potreby a uhrádzal všetky jeho výdavky, ako aj výdavky celej rodiny a tiež platil matke výživné. Vytváral maloletému program výlučne sám a všetky voľnočasové aktivity absolvoval maloletý iba s ním, či už prechádzky, rybačky, bicyklovanie, tréningy atď. Matka počas vzájomného spolužitia nikdy nejavila záujem o aktivity maloletého a spoločného programu sa nezúčastňovala. Napriek tomu, že po rozvode manželstva ostali žiť v spoločnej domácnosti, matka začala domácnosť opúšťať aj na niekoľko dní, bez akéhokoľvek vysvetlenia, pričom starostlivosť o syna ostávala výlučne na ňom. Postupne začala mať matka voči nemu stále vyššie finančné nároky, a teda nadobúdala dojem, že jediným dôvodom jej rozhodnutia žiť s ním v spoločnej domácnosti, boli finančné benefity, ktoré jej poskytoval a nie skutočný záujem o maloletého. Koncom januára 2017 sa matka maloletého rozhodla zo spoločnej domácnosti odsťahovať do bytu, ktorý má vo výlučnom vlastníctve a od tohto obdobia zabezpečujú starostlivosť o maloletého na základe posledného rozhodnutia o úprave výkonu rodičovských práv a teda striedavo, avšak maloletý striedavú starostlivosť rodičov odmieta, v matkinej domácnosti nechce byť, chce byť s otcom v prostredí, v ktorom vyrastal od narodenia, a v ktorom má ideálne podmienky pre svoj všestranný rozvoj. Od začiatku marca 2017 matka začala striktno trvať na dodržiavaní striedavej starostlivosti a to aj napriek tomu, že maloletý F. sa takejto forme starostlivosti bráni a odmieta ju a prehovára matku, aby aj v „jej čase“ mohol ostať u otca. Takýto zmenený model doterajšej starostlivosti o maloletého sa prejavil na synovom správaní, ktorý začal vykazovať neštandardné správanie a zhoršenie prospechu, čo avizovali aj pedagógovia. Je nepochybné, že súdom nariadená striedavá starostlivosť o maloletého už nie je v záujme maloletého, nakoľko uvedené zmeny vo výchovných prostrediach zapríčinili jeho psychickú labilitu a spôsobili mu neprimeranú psychickú záťaž. Ďalej v návrhu uviedol, že si uvedomuje dôležitosť role matky v živote dieťaťa a v žiadnom prípade nemá záujem matku zo života maloletého vylúčiť, avšak za aktuálneho stavu je potrebné a nevyhnutné zabezpečiť maloletému stabilný režim a jednotný výchovný prístup. Maloletý má v jeho domácnosti vytvorené zázemie, na ktoré je zvyknutý od narodenia, má pravidelný režim, chodí na tréningy, má zabezpečené doučovanie a je na neho úplne citovo naviazaný.

3. Matka k návrhu otca uviedla, že nesúhlasí s tvrdením, že súčasný model starostlivosti o maloletého sa vážnym spôsobom prejavil na jeho správaní a zhoršenom prospechu, nakoľko jej odchod zo spoločnej domácnosti nemal negatívny vplyv na maloletého, ani na jeho školské výsledky, ako tvrdí otec. Zo spoločnej domácnosti sa odsťahovala viackrát a to z dôvodu neprimeraného psychického a fyzického nátlaku na ňu zo strany otca, pričom toto prostredie vôbec nebolo vhodné pre zdravý psychický a

fyzický vývin maloletého. Striedavá osobná starostlivosť je pre maloletého vyhovujúca a týmto modelom výchovy je pre neho zabezpečený dostatočne dlhý čas s matkou, ako aj s otcom. Ona sa o maloletého príkladne stará a venuje sa mu maximálne v čase, keď je v jej starostlivosti. Podľa nej, maloletý k nej chodí veľmi rád a často k nim chodí aj jej matka, ako aj spolužiaci a kamaráti maloletého. Tvrdenie otca o tom, že maloletému zabezpečoval nielen všetky potreby, ale aj uhrádzal všetky výdavky a vytváral mu program výlučne sám, je zavádzajúce. Aj ona sa synovi po celý čas venovala, vytvárala pre neho aktivity, avšak spoločných aktivít s otcom sa nezúčastňovala z dôvodu silného napätia medzi nimi. Má za to, že striedavá starostlivosť je vhodným riešením, ako zabezpečiť pre maloletého, čo najlepšie prostredie, a zároveň aby veľmi nepociťoval zmeny, ktoré nastali po jej odchode zo spoločnej domácnosti. Maloletý má možnosť riadne sa stretávať s matkou, aj s otcom a udržiavať tak aj kvalitné rodinné vzťahy. V rámci vyjadrenia navrhla aj zmenu rozhodnutia o výživnom, ktoré odôvodnila tým, že zo samotného návrhu otca je zjavné, že otec dosahuje vyšší príjem, ako uvádzal v roku 2012, kedy mu bola určená vyživovacia povinnosť vo výške 450,- eur mesačne. Návrh na zvýšenie výživného zdôvodnila tým, že výdavky maloletého boli v čase, kedy sa naposledy rozhodovalo o výživnom, výrazne nižšie, ako sú v súčasnosti, nakoľko maloletý navštevuje súkromnú základnú školu, kde sa ročne platí poplatok 700,- eur, za školský klub 600,- eur, triedny fond 100,- eur a stravné asi 40,- eur mesačne. Maloletý tiež navštevuje záujmové krúžky, má zvýšené výdavky na stravovanie a ošatenie a teda je zjavné, že sa rastom dieťaťa menia jeho potreby. Pôvodne určená výška výživného teda nepostačuje na to, aby maloletý mohol úspešne pokračovať vo svojom štúdiu, ako aj vo svojich športových a záujmových aktivitách. Žiadala zvýšiť vyživovaciu povinnosť otca zo sumy 450,- eur na sumu 1.000,- eur mesačne od právoplatnosti rozhodnutia.

4. Otec vo výpovediach uviedol, že od narodenia sa o syna staral, pomáhal od začiatku pri kúpaní a v starostlivosti o syna, chodieval s ním na prechádzky, hrali sa, kopali si loptu, čiže od začiatku s ním podnikal rôzne aktivity, keďže maloletý je veľmi aktívny, stále chcel niečo robiť a pýtal sa von. Syn je automaticky zvyknutý na jeho starostlivosť, či už ide o voľnočasové aktivity, tréningy a súťaže, v čom očakával aj podporu od matky, ale túto mu nedala. Od rozvodu s matkou maloletého žili v spoločnej domácnosti spoločne, plánovali si dovolenky, žili z jedných peňazí a striedavá starostlivosť sa nikdy nerealizovala a to až do začiatku roka 2017. Matka sa vtedy odsťahovala a akoby z „trucu“ začala striktno dodržiavať striedavú starostlivosť. Potom ešte krátke obdobie bola situácia taká, že bol so synom opäť viac, avšak trvalo to iba do pojednávania, ktoré bolo dňa 2.10.2017. Vtedy sa matka vlastne dozvedela, že sa on chce o syna aj naďalej starať, a teda začali opäť striktno praktizovať striedavú starostlivosť. On chodieval za synom aj v týždni, keď je u matky, tiež za ním chodieval na tréningy. Podľa jeho názoru, synovi takáto situácia určite nevyhovuje, pretože nie sú jeho potreby naplnené. Tiež dodal, že jeho rozhodnutie požiadať o zverenie maloletého do svojej výlučnej starostlivosti je dôsledkom zrelého rozhodnutia, keďže aj sám maloletý chce žiť s ním. Matka vo výpovediach poprela, že v spoločnej domácnosti nežijú od januára 2017, naopak, podľa nej nežijú spolu od januára 2016, kedy ju otec napadol, a vtedy sa odsťahovala. Od januára 2016 starostlivosť o syna zabezpečujú nepravidelne striedavo tak, že keď bol jej týždeň, aj ona spávala v domácnosti otca, keďže ide o dom, kde syn vyrastal a má tam hračky. Zdôraznila, že ona sa o syna stará príkladne. Je toho názoru, že celé toto konanie je zbytočné, pretože pokiaľ by otec upustil od svojho ega, mohli by fungovať úplne normálne a mohli si maloletého striedať a starať sa o neho, pričom zdôraznila, že bývajú na jednej ulici. Potvrdila, že oslovila svojho právnik, aby sformuloval rodičovskú dohodu v tom smere, aby bol maloletý vo výlučnej starostlivosti otca, avšak bolo to zo strachu, keďže otca sa bojí, čo však nevie dokázať. Právny zástupca matky doplnil, že matka je otcom vykresľovaná veľmi negatívne, otec uvádza polopravdy a nepravdy, je schopný maloletého manipulovať, navyše kriminalizuje matku a táto kriminalizácia je neadekvátna a zavádzajúca. Uviedol, že pôvodnú dohodu ohľadom starostlivosti o dieťa v roku 2016 vypracovala právna zástupkyňa otca, ale matka ju nepodpísala. Rodičia spolu následne komunikovali a v auguste 2017 matka nadviazala na iniciatívu otca z roku 2016 tak, že navrhli uzavretie novej rodičovskej dohody, podľa ktorej by bol maloletý zverený otcovi, avšak napokon k žiadnej dohode nedošlo.

5. Na pojednávaní dňa 28.3.2018 súd prvej inštancie vykonal aj pohovor s maloletým, ktorý sa vyjadril, že chce ostať bývať u otca a k mame chce chodiť hocikedy a aj hocikedy u nej prespať.

6. Kolízny opatrovník na pojednávaní dňa 7.12.2018 uviedol, že vzhľadom na vykonané dokazovanie (šetrenie v domácnosti rodičov a pohovor s maloletým dňa 08.11.2017 a 15.11.2017) navrhuje maloletého zveriť do osobnej starostlivosti otca s tým, že navrhuje styk maloletého s matkou neupraviť, keďže súdna znalkyňa uviedla, že maloletý je dostatočne zrelý na to, aby sa o konkrétnom styku s matkou

dohodol. Zároveň však apeloval na otca, aby maloletého motivoval k tomu, aby matku navštevoval, a aby sa aj otec snažil o to, aby mal maloletý s matkou zachovaný vzťah. Vzhľadom k tomu, že v priebehu konania sa komunikácia medzi rodičmi, ako aj celková situácia v rodine zhoršila, odporučil nariadenie výchovného opatrenia a to pre rodičov, ako aj pre maloletého v rozsahu 20 hodín. Konkrétne výšku výživného ponechal na úvahe súdu.

7. Súd prvej inštancie v odôvodnení ďalej uviedol, že zástupca Úradu komisára pre deti odporučil ponechať maloletého v striedavej osobnej starostlivosti, čo je v záujme maloletého. Nestotožnil sa so závermi znaleckého dokazovania, nakoľko v najlepšom záujme maloletého dieťaťa je, aby sa na jeho výchove podieľali obaja rodičia. Odporučil nariadiť výchovné opatrenie pre rodičov, ako aj maloletého. Medzi rodičmi sú problémy, ktoré treba odstrániť prostredníctvom tretej, nezávislej osoby za účelom obnovenia komunikácie rodičov a za účelom obnovenia vzťahu maloletého k matke. Navrhol, aby sa výchovné opatrenie realizovalo na Referáte poradensko-psychologických služieb za spolupráce so psychológom.

8. Súd prvej inštancie v odôvodnení rozhodnutia ďalej uviedol, že nariadil znalecké dokazovanie, pričom zo znaleckého posudku vypracovaného znalkyňou z odboru: Psychológia, odvetvie: Poradenská psychológia, Klinická psychológia detí, Klinická psychológia dospelých, PhDr. Mgr. Elenou Fortis, doručeného súdu dňa 13.8.2018, súd prvej inštancie okrem iného zistil, že výchovné prostredie otca považuje znalkyňa za vhodnejšie pre maloletého. Maloletý emocionálne vníma rozdielnosť výchovných prostredí a vzhľadom na svoju osobnosť, emocionálnu aj sociálnu vývinovú úroveň je schopný aj racionálne posúdiť kvalitu výchovného prostredia jednotlivo u otca a u matky. Preferuje výchovné prostredie otca. Maloletý F. má k matke pozitívny až ambivalentný vzťah. Na jednej strane vyjadruje vo vzťahu k matke pozitívny emocionálny vzťah a na druhej strane odmieta u matky žiť a bývať a odmieta ísť s matkou na dovolenku. Matke nedôveruje, sklamalala ho a uviedol, že kvôli matke je niekedy nešťastný. V živote maloletého matka zastáva úlohu a rolu matky vyplývajúcu z prirodzenej životnej pozície, ale matka netvorí maloletému adekvátny feminínny vzor, nie je pre maloletého dostatočnou rodičovskou autoritou, matku nepreferuje a neidentifikuje sa s domovom matky. K otcovi má maloletý pozitívny emocionálny vzťah, správa sa k otcovi s prejavmi vysokej emocionálnej a existenčnej závislosti. Otca preferuje, identifikuje sa s otcom a identifikuje sa s domovom u otca. Pri otcovi prežíva pocit bezpečia a istoty, spolieha sa na neho, dôveruje mu a rešpektuje ho, ako rodičovskú autoritu. Otec zastáva v živote maloletého F. úlohu existenčnej a emocionálnej istoty a bezpečia. Poskytuje maloletému emocionálnu, sociálnu aj psychologickú saturáciu. Zabezpečuje mu kompletne výchovno-edukačné podmienky pre jeho zdravý psychický aj fyzický vývin s akceptáciou vývinových špecifik adekvátnych veku maloletého. U otca neboli zistené znaky manipulácie dieťaťa voči matke, za účelom oslabenia ich vzájomnej citovej väzby. Otec si uvedomuje nezastupiteľnú rolu matky v živote syna. U matky znalkyňa zistila znaky negatívnej manipulácie dieťaťa voči otcovi za účelom oslabenia ich vzájomnej citovej väzby. Vzhľadom na vek maloletého a s tým súvisiacu úroveň jeho osobnostného sociálneho a emocionálneho vývinu, je s ohľadom na jeho zdravý, psychický a fyzický vývin problematické nútiť ho úradným, sankčným alebo násilným mechanizmom žiť a bývať u niektorého z rodičov, alebo v striedavej starostlivosti oboch rodičov. Znalkyňa odporúča zrušenie striedavej osobnej starostlivosti rodičov o maloletého a zverenie maloletého do osobnej starostlivosti otca. V aktuálnej rodinnej situácii nenavrhuje upraviť styk maloletého s matkou. Maloletý má záujem matku navštevovať neobmedzene a bol schopný opakovane toto želanie formulovať, prezentovať a zdôvodniť. Ak súd rozhodne, že je potrebné styk matky s maloletým upraviť, vhodná je úprava styku maximálne na čas počas každého druhého víkendy od piatku do nedele. Maloletý F. bol schopný opakovane formulovať a prezentovať pred kompetentnými osobami svoju vôľu žiť a bývať u otca a s matkou sa stretávať neobmedzene. Zo znaleckého skúmania sa u maloletého ani nejedná o zmenu výchovného prostredia, pretože maloletý sa narodil v domácnosti otca a s týmto domovom sa identifikuje, pričom zmena bola skôr vo vytrhnutí maloletého dieťaťa z domova matkou a jeho umiestnenie do nefunkčnej striedavej starostlivosti. U maloletého sa jedná až o existenčnú potrebu žiť u otca a malo by na neho negatívny vplyv, ak by bol nejakým spôsobom nútený žiť a bývať u matky, resp. v striedavej starostlivosti.

9. Súd prvej inštancie z vykonaného dokazovania v rámci skutočného stavu mal preukázané, že naposledy bolo o úprave výkonu rodičovských práv a povinnosti k maloletému Ivanovi rozhodnuté v rámci konania o rozvode manželstva rodičov a to rozsudkom Okresného súdu Bratislava IV č. k. 13P/73/2012-59 zo dňa 28.06.2012, ktorý nadobudol právoplatnosť dňa 17.09.2012 tak, že maloletý bol zverený do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov v týždenných intervaloch, otec bol

zaviazaný prispievať na maloletého výživným vo výške 450,- eur mesačne a zároveň bol konkrétne upravený rozsah starostlivosti rodičov počas prázdnin a sviatkov. V čase tohto rozhodnutia bol maloletý vo veku 3 rokov. Ďalej bolo dokazovaním preukázané, že rodičia po rozvode manželstva obnovili spolužitie, a teda žili v spoločnej domácnosti, hospodárili spoločne a aj zabezpečovali starostlivosť o maloletého. Súd prvej inštancie vzhľadom k tomu, že došlo k obnoveniu spolužitia rodičov vrátane výkonu osobnej starostlivosti o maloletého, konštatoval, že pôvodné rozhodnutie o rozvode manželstva v časti úpravy výkonu rodičovských práv a povinností sa podľa ustálenej judikatúry stalo neúčinným. Z uvedeného dôvodu súd prvej inštancie konanie o návrhoch rodičov vyhodnotil, ako nové konanie o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému F.. Poukázal na to, že v rámci konania vykonal rozsiahle dokazovanie a to podrobným výsluchom rodičov a maloletého, výsluchom svedkov, znaleckým dokazovaním, šetrením v domácnostiach rodičov a dospel k záveru, že aktuálna situácia v rodine vyžaduje nové rozhodnutie o úprave výkonu rodičovských práv a povinností, nakoľko rodičia minimálne od januára 2017 opäť nežijú v spoločnej domácnosti a starostlivosť o maloleté dieťa realizujú vo forme striedavej starostlivosti, pričom na takomto výkone starostlivosti trvala predovšetkým matka, ktorá žiadala o striktné dodržiavanie modelu striedavej starostlivosti upraveného skorším rozhodnutím. Súd prvej inštancie ďalej uviedol, že dokazovaním bolo preukázané, že aktuálne nie je v záujme maloletého, a to najmä s ohľadom na jeho osobnostný, sociálny a emocionálny vývin, aby bol nútený praktizovať striedavú starostlivosť. Maloletý je vo veku, kedy vie dostatočne formulovať svoje názory, pocity, túžby a potreby a teda vie sa jednoznačne vyjadriť, u ktorého rodiča chce žiť a bývať podľa toho, kde prežíva väčší pocit bezpečia, istoty a kde sú uspokojované všetky jeho potreby. Súd prvej inštancie poukázal predovšetkým na to, že maloletý sa v priebehu konania vyjadril štyrikrát (dva krát v rámci pohovoru s kolíznym opatrovníkom, v pohovore na súde a aj v rámci znaleckého dokazovania) v tom smere, že chce ostať žiť u otca a s mamou sa chce stretávať vtedy, keď bude sám chcieť. Takto jednoznačne formulovaný názor maloletého nebol teda prezentovaný náhodne alebo po jeho nezrelej úvahe, prípadne v dôsledku manipulácie otcom, ako to tvrdí matka. Na tomto názore maloletý zotrúva už minimálne jeden rok, preto súd prvej inštancie venoval názoru maloletého dieťaťa náležitú pozornosť, nakoľko by bolo v rozpore so záujmom dieťaťa, keby bol jeho jednoznačne prezentovaný názor nevypočutý. Vyhodnotiac celé dokazovanie a jednotlivé dôkazy vo vzájomných súvislostiach, súd prvej inštancie zveril maloletého do osobnej starostlivosti otca, majúc na zreteli jedine najlepší záujem dieťaťa. Súd prvej inštancie okrem toho uviedol, že záver bol podporený aj samotnou matkou, ktorá uznala, že pre maloletého je vhodnejšie, aby vyrastal v domácnosti otca, keďže iniciovala rodičovskú dohodu v tomto smere ešte v roku 2016 a následne v roku 2017. V súvislosti s týmto súd prvej inštancie neuveril tvrdeniam matky maloletého o tom, že dohodu iniciovala zo strachu pred otcom maloletého, pretože toto tvrdenie nebolo žiadnym spôsobom preukázané. Je tiež nepravdepodobné aj tvrdenie jej právneho zástupcu, že iniciáciou rodičovskej dohody zo strany matky išlo o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov štyri resp. päť rokov po rozvode manželstva, navyše je neobvyklé, aby dohoda bývalých manželov o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva zároveň obsahovala aj dohodu o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu. Čo sa týka znaleckého posudku PhDr. Mgr. Eleny Fortis, súd prvej inštancie v súlade so zásadou voľného hodnotenia dôkazov vyhodnotil znalecký posudok ako jeden z dôkazov, ktoré viedli k formulovaniu jeho záverečného výroku. Konštatoval, že znalecký posudok bol vypracovaný v súlade so zákonom č. 382/2004 Z.z. o znalcoch a tlmočníkoch, je úplný a jasný, odborne a vecne správny a zodpovedal všetky otázky, ktoré boli súdom prvej inštancie položené. Znalčka zároveň dostatočným spôsobom objasnila spôsob a použitie metód potrebných na vypracovanie znaleckého posudku a vysvetlila všetky použité metódy, ako aj to, čo bolo podkladom jej záverečnej konštatácie. Súd prvej inštancie teda nevzhliadol žiaden dôvod pribrať do konania iného znalca, a preto návrh matky na doplnenie dokazovania v tomto smere zamietol, ako nedôvodný. Považoval za neúčelné a nehospodárne doplniť dokazovanie vyžiadaním si stanoviska Ministerstva spravodlivosti SR o výsledkoch preskúmania znaleckého posudku, keďže znalecký posudok považoval za plne kompetentný a odborný. Skonštatoval, že pokiaľ jeden z rodičov so závermi znaleckého posudku nesúhlasil, išlo iba o jeho subjektívne hodnotenie tohto dôkazu. Súd prvej inštancie zároveň vyhodnotil, ako dôkazne nevýznamné svedecké výpovede svedkýň S. Z. M. H. Z., ktoré sú blízke príbuzné rodičov a objektivita ich svedeckých výpovedí je tým poznačená. Ďalej v otázke zverenia maloletého do starostlivosti jedného z rodičov súd prvej inštancie vychádzal aj z kompetencií rodičov a dospel k záveru, že otec je pre maloletého rodičovským vzorom, s ktorým sa maloletý plne stotožňuje. Otec má osobnostné predpoklady na zabezpečenie starostlivosti o maloletého, v živote maloletého predstavuje pocit istoty a bezpečia, je pre neho vzorom, maloletý mu dôveruje a rešpektuje jeho rodičovskú autoritu a otec poskytuje maloletému aj emocionálne, sociálne a psychologické sýtenie. Zo všetkých týchto dôvodov súd prvej inštancie maloletého zveril do osobnej starostlivosti otca. Návrh

právnej zástupkyne otca na vyhlásenie vykonateľnosti rozsudku dňom doručenia však nepovažoval súd prvej inštancie za dôvodný, a preto mu nevyhovel.

10. V súvislosti s úpravou styku k maloletému súd prvej inštancie uviedol, že vzhľadom na celkový vývoj rodinných vzťahov považuje za potrebné rozhodnúť o konkrétnej úprave styku maloletého s matkou a to aj napriek odporúčaniam súdnej znalkyne, ktorá navrhla styk maloletého s matkou neupraviť. Súd prvej inštancie mal za to, že je pre maloletého vhodnejšie, aby bol jeho styk s matkou upravený v konkrétnom rozsahu, aby vedel presne, kedy má tráviť čas s každým z rodičov a teda, aby bol do vzájomných vzťahov vnesený režim a pravidelnosť. Zároveň zdôraznil, že bude záležať iba na matke, ako bude prebiehať jej stretávanie sa so synom, či bude ochotná načúvať jeho potrebám, a či prejaví empatiu voči vlastnému dieťaťu, ktoré zatiaľ vyslovuje k matke nedôveru a sklamanie z jej správania. Matka by mala maloletému urobiť pútavý program, v súlade s jeho potrebami, mala by prehodnotiť svoj negatívny až kritický postoj voči otcovi a jeho pôsobeniu na maloletého.

11. Súd prvej inštancie súčasne považoval za potrebné rozhodnúť aj o nariadení výchovného opatrenia, pričom na rozdiel od súdnej znalkyne bol toho názoru, že výchovné opatrenie vo forme odborného poradenstva na Referáte poradensko-psychologických služieb za účasti nezávislej a odborne spôsobilej osoby je vhodné nielen pre matku, ale rovnako aj pre otca a maloletého. Účelom výchovného opatrenia bude zlepšenie komunikácie medzi rodičmi, zlepšenie vzťahu maloletého s matkou, ako aj celková náprava narušených rodinných vzťahov. Nariadené výchovné opatrenie v trvaní 12 mesiacov v rozsahu aspoň 20 hodín považuje súd prvej inštancie za dostatočné a primerané a v súčinnosti s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí toto výchovné opatrenie vyhodnotí.

12. Vo vzťahu k návrhu matky na zvýšenie výživného súd prvej inštancie tento návrh zamietol, z dôvodu, že vyhovel návrhu otca a maloletého zveril do jeho osobnej starostlivosti. Výživné zo strany matky určil vo výške 50,- eur mesačne tak, ako navrhol otec, pričom vychádzal zároveň zo skutočnosti, že matka preukázala príjem vo výške minimálnej mzdy, a teda súd prvej inštancie považoval určenú výšku výživného za dostatočnú.

13. Proti rozsudku súdu prvej inštancie, okrem výrokov o zastupovaní a správe majetku maloletého a uložení povinnosti podrobiť sa odbornému poradenstvu, podala matka odvolanie, a to z dôvodov podľa § 365 ods.1 písm. d), e), f) h) CSP. Matka v odvolaní namietala, že súd prvej inštancie dôkladne a precízne nevyhodnotil skutkový stav veci, pričom sudkyňa tento stav veci nesprávne popísala v odôvodnení napadnutého rozsudku, kde úplne absentujú vyjadrenia matky a jej právneho zástupcu vo vzťahu k problémom, ktoré otec spôsobuje svojim postojom k striedavej starostlivosti, t.j. k tomu, ako a kedy sa matka s maloletým mala stretnúť, ale otec tomu zabránil buď fyzickým znemožnením stretnutia sa maloletého s matkou alebo tým, že dieťa nepripravil na stretnutie s matkou po psychickej stránke. Matka a jej právny zástupca písomne podávali súdu prvej inštancie informácie o tom, ako prebieha, resp. neprebíha styk matky s maloletým a priebežne poukazovali na postupne sa zhoršujúci stav a to najmä od leta 2018. Súd mal teda informácie o tom, akým spôsobom otec znemožnil letnú dovolenku dieťaťa s matkou v Turecku od 28.7. do 4.8.2018, keď jej dieťa v stanovenom termíne neodovzdal, nedal matke žiadnu, ani len telefonickú informáciu o tom, kde sa dieťa nachádza až do 30.7.2018 a odovzdal jej dieťa až s odstupom niekoľko dní, t.j. po termíne odletu do Turecka. Súd prvej inštancie vôbec nevzal do úvahy ani okolnosti popísané matkou v podaní zo dňa 9.4.2018 a k tomu písomné podanie právneho zástupcu matky zo dňa 26.4.2018 týkajúce sa odovzdávania dieťaťa počas Veľkej noci. Do spisu dňa 9.4.2018 matka založila ako dôkaz videonahrávku zo dňa 3.4.2018, spolu s prepisom obsahu dialógov. Matka vytýka ďalej, že v napadnutom rozhodnutí úplne absentuje popis rozhodujúcich okolností týkajúcich sa podaného návrhu na výkon rozhodnutia, ktoré je vedené na Okresnom súde Bratislava IV pod sp. zn. 57Em/3/2018 a nie je v ňom ani zmienka o tom, že sa matka musela niekoľkokrát obrátiť na orgány činné v trestnom konaní v súvislosti s marením úradného rozhodnutia a to napriek tomu, že matka tieto informácie a listinné dôkazy súdu prvej inštancie založila do spisu. Súd prvej inštancie neuviedol a zrejme ani nevyhodnocoval ďalšie listinné dôkazy založené do spisu spolu s vyjadrením právneho zástupcu matky zo dňa 02.11.2018, kde sa matka vyjadrovala k trestným oznámeniam na jej osobu zo strany otca. V tejto súvislosti pripomenula, že dňa 17.10.2017 bola na Okresnom riaditeľstve PZ v Bratislave IV v uvedenej veci vypovedať v pozícii svedka, pričom vyšetrovateľovi PZ podala vysvetlenie. Našetrená suma maloletého vo výške 28.000,- eur nebola odcudzená, spreneverená, či inak defraudovaná. Táto suma bola iba prevedená na účet maloletého, ktorý bol zriadených na základe Zmluvy o produktových balíčkoch pre deti, študentov a mladých v Československej obchodnej banke,

a.s. Čo sa týka zrušenia jednej vkladnej knižky, ide o knižku, ktorá bola odcudzená z bytu matky v januári 2017, a ktorú po bezvýslednej výzve adresovanej otcovi maloletého umorila. Matka zákonným spôsobom vklad vybrala a previedla na nový špecializovaný účet maloletého v plnej výške. Z potvrdenia o zostatku na tomto účte je zrejmé, že maloletý disponuje zostatkom 28.730,- eur. V neposlednom rade súd prvej inštancie v odôvodnení napadnutého rozhodnutia neuvádza nič z osem stranového vyjadrenia právneho zástupcu matky vo vzťahu k znaleckému posudku č. 39/2018 znalkyne PhDr. Mgr. Eleny Fortis, pričom matka maloletého je toho názoru, že sa jednalo o veľmi závažné námietky voči uvedenému znaleckému posudku. Poukazuje na zjednocujúce stanovisko NS SR publikované v Zbierke stanovísk č. 1/2016, v zmysle ktorého, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje vysvetlenie zásadných dôvodov podstatných pre rozhodnutie, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá nesprávny procesný postup súdu, ktorý znamená porušenie práva sporovej strany na spravodlivý proces. Inak je nedostatok odôvodnenia rozhodnutia považovaný len za inú vadu konania. Za závažné procesné pochybenie, ktoré mohlo mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, považuje matka maloletého aj skutočnosť, ktorú súd prvej inštancie urobil na pojednávaní dňa 07.12.2018 (viď zápisnica z pojednávania dňa 07.12.2018 strana 13-14, resp. zvuková nahrávka z pojednávania), keď pri výsluchu účastníkov konania konajúca sudkyňa nepripustila právnomu zástupcovi matky klásť otázky otcovi, ani matke. Výsluch účastníkov súd vykonal len formálne, bez hlbšieho zisťovania okolností týkajúcich sa toho, že otec bránil stretávaniu sa maloletého syna s matkou, k okolnostiam, prečo otec zablokoval starý telefón, ktorého telefónne číslo mala aj matka, prečo otec dal písomný zákaz matke vycestovať s dieťaťom za rodinou do USA a iné dôležité okolnosti. Týmto konaním zo strany súdu prvej inštancie bolo zabránené, aby sa vykonalo riadne dokazovanie a to aj na základe položených otázok účastníkom konania a znalkyni. Matka ďalej v odvolaní poukazuje na znalecký posudok č. 39/2018 znalkyne PhDr. Mgr. Eleny Fortis a na podnet, ktorý podala na Ministerstvo spravodlivosti SR, oddelenie dohľadu nad znalcom, v ktorom rovnako uviedla, že sa nevie úplne stotožniť so závermi znaleckého posudku č. 39/2018. Právny zástupca na pojednávaní dňa 7.12.2018 navrhol a podrobne zdôvodnil, prečo má súd vyžiadať stanovisko MS SR o výsledkoch preskúmania znaleckého posudku a tiež navrhol, aby bolo vykonané nové znalecké dokazovanie. Súd prvej inštancie v odseku 25 napadnutého rozhodnutia síce zdôvodnil odmietnutie návrhu tak, že považoval za neúčelné a nevhodné doplniť dokazovanie vyžiadaním si stanoviska Ministerstva spravodlivosti SR o výsledkoch preskúmania znaleckého posudku, avšak k návrhu na vykonanie nového znaleckého posudku sa súd prvej inštancie vôbec nevyjadril. Matka ďalej v odvolaní uvádza obširne námietky vo vzťahu k predmetnému znaleckému posudku, pri ktorom namieta nepreskúmateľnosť posudku, ako z obsahovej stránky, tak aj z formálnej stránky, a závery ktorého považuje za neobjektívne. Matka má za to, že PhDr. Mgr. Elena Fortis pri vypracovávaní znaleckého posudku postupovala neodborne, nezadovážila si všetky potrebné podklady, resp. nevzala do úvahy všetky založené dôkazy v spise tak, aby na ich základe sa mohli vyvodzovať relevantné a objektívne závery. Namieta postup znalkyne pri získavaní informácií, odlišnosť použitých testovacích metód pri matke a otcovi, z čoho vyplýva, že znalkyňa na základe výsledkov testov môže len ťažko porovnať respondentov, keď každého intelektuálne schopnosti a osobnosť merala inými metódami. V znaleckom posudku PhDr. Mgr. Elena Fortis neuvádza, o ktoré podklady žiadala, a ktoré z nich obdržala, a tiež neuviedla, prečo niektoré podklady, ktoré boli obsahom spisu, ktorý mala k dispozícii nepoužila. V súvislosti s uvedeným poukazuje matka na to, že znalec nie je oprávnený vylúčiť niektoré podklady len preto, že mu nezapadajú do koncepcie jeho znaleckého posudku, čo výslovne konštatoval Ústavný súd ČR vo svojom náleze sp. zn. III.ÚS 299/06 zo dňa 30.04.2007. K znaleckému dokazovaniu matka ďalej uvádza, že na pojednávaní dňa 22.10.2018 (zápisnica z pojednávania str. 6) znalkyňa odpovedala, že sa venovala aj emocionálnemu intelektu oboch rodičov, ale ani na tomto pojednávaní neuviedla, aký bol záver tohto skúmania, pričom odkázala iba na stranu 15 a stranu 21 znaleckého posudku č. 39/2018. Matka poukazuje na rozpor v znaleckom posudku, kde znalkyňa uviedla k vyšetreniu otca: „V energeticky náročných a v afektívne napätých situáciách možno očakávať neadekvátne správanie, s prvkami agresivity.“ V závere znalkyňa však neuviedla nič k agresivite otca. Znalčka odporučila zrušenie striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov o maloletého a zverenie maloletého do osobnej starostlivosti otca, pričom nie je zdôvodnené, čo viedlo znalkyňu k tomuto odporúčeniu. Vykonaným dokazovaním bolo zistené, že obidvaja z rodičov majú pre dieťa zabezpečené vhodné podmienky. U matky neboli zistené žiadne patologické známky toho, že by nebola schopná vychovávať dieťa v rámci striedavej starostlivosti. Dieťa, nielen pred znalkyňou, vyjadruje to, že k matke prejavuje rovnako pozitívny citový vzťah, ako k otcovi. Matka ďalej uvádza, že v spise a dôkazoch, ktoré znalkyňa nevzala do úvahy, sú dôkazy, ktoré preukazujú, že otec aktívne pracuje na citovom ochladení dieťaťa voči matke (otec zabránil maloletému spoločnú dovolenku s matkou v čase, keď dieťa malo byť s matkou, na Veľkú noc odovzdal dieťa matke neskoro a za dramatických okolností, opakovane jej neumožňuje, aby

mala dieťa v čase, ako je rozhodnuté v doteraz platnom a vykonateľnom rozsudku). Matka v odvolaní poukazuje i na to, že maloletý F. je od mája 2017 zo strany otca neustále usmerňovaný, že bude už len v starostlivosti otca. Tieto postoje od veku 8 ročného dieťaťa nikto nesuperviduje. Podľa matky, dieťa samo nevie posúdiť, čo pre neho je lepšie. Maloletý v jeho veku prirodzene, pudovo reaguje na stimuly, ktoré mu otec ponúka cez darčeky a exkluzívne zážitky na dovolenkách a rybačkách. Na druhej strane maloletý prehnane, s odporom reaguje na požiadavky matky, aby sa dieťa učilo. Matka poukazuje a nesúhlasí so záverom znalkyne: „Otec na vzťah a postoj maloletého dieťaťa k matke vplýva pozitívne. U otca neboli zistené znaky manipulácie dieťaťa voči matke za účelom oslabenia ich vzájomnej citovej väzby. Otec si uvedomuje nezastupiteľnú rolu matky v živote syna a umožňuje návštevy matky v domácnosti otca v čase, keď je maloletý v jeho starostlivosti.“ Takýto záver znalkyne je úplne v rozpore s objektívnou skutočnosťou. Aj počas interview s rodičmi aj maloletým mala znalkyňa informácie, že na Veľkú noc dieťa nebolo matke odovzdané podľa rozhodnutia súdu a dohody rodičov a tiež to, že otec neodovzdal dieťa matke v dňoch 23. júla do 27. júla. V rámci vykonaného dokazovania bol maloletý Ivan vypočutý na pojednávaní dňa 28.3.2018, kde mal údajne prejavíť záujem bývať u otca. Matka uvádza, že dodnes nedisponuje s nahrávkou výsluchu maloletého zo dňa 28.03.2018 a to napriek tomu, že matka už 3x požiadala o uvedenie nahrávku. Navrhuje preto krajskému súdu, aby si predmetný rozhovor vyžiadal a skutočne vypočul. Je pravdou, že maloletý Ivan prejavil záujem, aby bol zverený do starostlivosti otca, avšak z výpovede na pojednávaní dňa 28.3.2018 vyplýva, že je motivovaný materiálnymi a zážitkovými darčekom a aktivitami. Súd, kolízny opatrovník a dokonca ani znalkyňa neidentifikovali u maloletého negatívne postoje k matke, k jej osobnosti, k jej prístupu k maloletému. Vo vyjadrení maloletého nie je výhrada k okruhu rodiny matky a jej známym. Podľa vyjadrenia kolízneho opatrovníka je maloletý veľmi citlivý chlapec, je vnímavý a navyše je v citlivom veku, pričom potrebuje oboch rodičov. Pre maloletého je prijateľnejšia striedavá starostlivosť, keďže je v takom období svojho života, kedy potrebuje nielen otca, ale aj matku. Nie je v záujme maloletého, aby stretávanie s matkou bolo obmedzené v takom rozsahu, v akom to navrhol otec a v konečnom dôsledku súd prvej inštancie rozhodol v napadnutom rozhodnutí. Matka ďalej v odvolaní podrobne opisuje problematickú realizáciu styku s maloletým, kedy otec v konkrétnych termínoch neodovzdal maloletého matke. Vzhľadom na závažnosť správania sa otca k maloletému dieťaťu a k jeho matke sú tu podľa názoru matky okolnosti, ktoré odôvodňujú nielen zamietnuť návrh otca na zmenu striedavej starostlivosti, ale návrhu matky vyhovieť a zmeniť striedavú starostlivosť tak, že dieťa bude zverené do starostlivosti matky, ktorá nikdy nebránila a nebráni otcovi, aby sa s dieťaťom stretával. Vzhľadom na to, že matka sa odvolala aj proti výroku o zverení maloletého do osobnej starostlivosti otca, vyjadruje sa v odvolaní aj k výške výživného. Už zo samotného návrhu otca vyplýva, že otec dosahuje vyšší príjem, ako uvádzal v roku 2012, kedy mu súd určil výživovaciú povinnosť na maloletého vo výške 450,- eur. Finančná situácia dovoľuje otcovi prispievať na výživné sumou viac, ako ho súd zaviazal. V čase pôvodného rozhodnutia o výživnom navštevoval maloletý materskú školu, kde jeho výdavky boli výrazne nižšie, ako v súčasnosti, kedy maloletý navštevuje prvý stupeň základnej školy. Maloletý má v súčasnosti 9 rokov a navštevuje 4. ročník na Súkromnej základnej škole, kde sa ročne platí školné vo výške 700,- eur, súkromný školský klub vo výške 600,-eur a triedny fond vo výške 100,- eur a stravné mesačne vo výške cca do 40,- eur (viď príloha, ktorú priložil otec v návrhu). Okrem toho navštevuje športové a záujmové krúžky, pravidelne je mu dobíjaný kredit na mobilnom telefóne, náklady spojené s ošatením a stravovaním maloletého. Je zrejmé, že s rastom dieťaťa sa menia jeho potreby, s čím je spojený aj rast životných nákladov. Aj so zreteľom na index rastu spotrebiteľských cien a nákladov na domácnosť, je evidentné, že pôvodne určená výška výživného, v tomto prípade nemôže postačovať. Z uvedeného je teda zrejmé, že doterajšia výška výživného v sume 450,- eur mesačne nepostačuje na to, aby maloletý mohol úspešne pokračovať vo svojom štúdiu, ako aj vo vykonávaní športových a záujmových aktivít. Otec maloletého je vlastníkom viacerých nehnuteľností v Bratislave a v Malackách (viď lustrácia z Úradu geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky zo dňa 28.04.2017 a výpis z katastra nehnuteľností zo dňa 08.09.2017) a zároveň je štatutárom, resp. spoločníkom vo viacerých obchodných spoločnostiach (viď výpisy z Obchodného registra Slovenskej republiky zo dňa 08.09.2017). Okrem toho vlastní, resp. užíva viacero motorových vozidiel vyššej cenovej kategórie. Je zrejmé, že doterajšia výška výživného na maloletého za žiadnych okolností nepostačuje, a preto matka navrhla zvýšenie výživného. Matka má za to, že napadnutý rozsudok okresného súdu je nesprávny. Z tohto dôvodu navrhuje, aby odvolací súd v zmysle § 389 CSP, zrušil rozsudok Okresného súdu Bratislava IV sp. zn. 25P/103/2017, zo dňa 07.12.2018, vrátil vec na nové konanie a rozhodnutie. Alternatívne navrhuje, aby odvolací súd v zmysle § 388 CSP, zmenil rozsudok Okresného súdu Bratislava IV sp.zn. 25P/103/2017, zo dňa 07.12.2018 a rozhodol tak, že návrh otca na zmenu úpravu výkonu rodičovských

práv a povinností zamietá a vyživovaciu povinnosť otcovi zvyšuje zo sumy 450,- eur na sumu 1.000,- eur mesačne.

14. Otec vo vyjadrení k odvolaniu matky uviedol, že považuje napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie za právne správne a v plnom rozsahu sa stotožňuje aj s odôvodnením napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie. Otec má za to, že súd prvej inštancie vykonal podrobné, rozsiahle, v niektorých častiach aj opakované dokazovanie a v konaní vydal rozhodnutie, ktoré zodpovedajúco pomerom v rodine reflektuje na zistený skutkový stav, názor, no najmä na potreby a záujmy maloletého F.. Otec navrhuje, aby odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti zmysle ust. § 387 ods. 1 CSP, ako vecne správny potvrdil a žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov konania. K odvolacej námietke matky, že súd prvej inštancie dôkladne a precízne nevyhodnotil skutočný stav veci, čo má za následok nesprávne rozhodnutie, otec uvádza, že je zrejmé, že súd prvej inštancie sa dôsledne a vyčerpávajúco dotkol všetkých zistených podstatných a relevantných skutočností, jasne a výstižne vysvetlil, ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty účastníkov konania, ktoré skutočnosť považuje za preukázané a ktoré nie, ktoré dôkazy vykonal, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich vyhodnotil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Otec je názoru, že odôvodnenie napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie je presvedčivé a reflektujúce na skutočný stav veci. Otec zdôraznil, že v konaní pred súdom prvej inštancie sa uskutočnilo niekoľko pojednávaní, na ktorých každému z rodičov bol poskytnutý dostatočný priestor pre ich prednesy a na oboznámenie súdu nielen s postojmi, toho- ktorého rodiča, ale aj pre informovanie súdu o aktuálnom skutočnom stave. Otec v odvolaní poukazuje na to, že matka od začiatku konania trvala na nariadení znaleckého dokazovania, ku ktorému spočiatku súd nepristúpil, keďže najskôr zisťoval názor maloletého dieťaťa prostredníctvom ÚPSVaR Bratislava. Kolízny opatrovník z dôvodu námietok a sťažností matky musel vykonať s dieťaťom dva samostatné pohovory, keďže matka trvala na tom, aby na každý z pohovorov, prišiel maloletý F. vždy v sprievode iného rodiča. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že maloletý F. v oboch prípadoch vyjadril rovnaký názor a túžbu vyrastať s otcom, v otcovej osobnej starostlivosti a domácnosti. Keďže matka nebola s výsledkom pohovorov s maloletým na ÚPSVaR Bratislava spokojná, zistenia a odporúčania ÚPSVaR Bratislava namietala, súd prvej inštancie pre odstránenie akýchkoľvek pochybností pristúpil k vykonaniu ďalšieho dôkazu a to zisťovaním názoru maloletého dieťaťa jeho výsluchom priamo pred súdom. Aj tu sa maloletý F. vyjadril rovnako. Matka opäť nebola spokojná, navrhla vykonanie dokazovania výsluchom svedkov a naďalej trvala na nariadení znaleckého dokazovania. Napriek tomu, že na pojednávaní dňa 28.03.2018 súd prvej inštancie uznesením zamietol návrh matky na doplnenie dokazovania vykonaním znaleckého dokazovania a pojednávanie odročil na deň 23.04.2018 iba za účelom oboznámenia obsahu spisu a prednesu záverečných rečí, napokon návrhom matky vyhovel a dňa 23.04.2018 na pojednávaní vo veci samej vypočul dvoch svedkov a následne samostatným uznesením zo dňa 09.05.2018 nariadil vo veci znalecké dokazovanie. Z uvedených dôvodov nie je možné v žiadnom smere vytykať súdu prvej inštancie nedostatočne zistený skutočný stav, ako aj nedostatočné vykonanie dokazovania a tým odopretie práva, ktoréhokoľvek z rodičov na spravodlivý proces alebo prístup k spravodlivosti. Maloletý II. bol na opakované podnety matky niekoľkokrát počas konania pred súdom prvej inštancie konfrontovaný s potrebou zisťovať jeho názor. V maloletom F. to vyvolávalo stres, neprimeranú psychickú záťaž, ba až bezmocnosť, že aj keď opakuje každému stále to isté, nikto ho nepočúva. K námietkam matky vo vzťahu k znaleckému dokazovaniu otec poukazuje na skutočnosť, že na pojednávaní dňa 22.10.2018 sa realizoval výsluch súdnej znalkyne, kedy po dobu viac, ako dve hodiny právny zástupca matky kládol súdnej znalkyni otázky. Vzhľadom na veľký počet otázok právneho zástupcu matky a jeho naliehanie na dovýslúchnutie znalkyne, súd prvej inštancie právnomu zástupcovi matky vyhovel a pokračoval vo výsluchu súdnej znalkyne aj na nasledujúcom (poslednom) pojednávaní dňa 07.12.2018. K námietke matky, že znalkyňa vo svojich záveroch nezohľadnila konkrétne podania a písomnosti, ktoré sú obsahom súdneho spisu otec uvádza, že v zmysle § 209 ods. 3 CMP nemajú znalci povinnosť nahliadať do súdnych spisov, je to iba ich oprávnenie. Primárne by sa znalci vo svojich záveroch mali opierať o vlastné znalecké skúmanie prostredníctvom jednotlivých metód a rozličné listiny zo súdneho spisu by mali slúžiť len, ako podporné materiály k záverom tohto vlastného skúmania. V ďalšej časti vyjadrenia reaguje otec na námietky matky vo vzťahu k realizovanému styku s maloletým, kedy dochádzalo k problémom.

15. Matka vo svojej reakcii na vyjadrenie otca uviedla konkrétne chronologicky dátumy, kedy otec neumožnil matke striedavú starostlivosť (v období 07.12.2019-28.03.2019), čo celkovo predstavuje 58 dní v čase, kedy podľa právoplatného a vykonateľného rozhodnutia súdu sa mala matka osobne starať o maloletého syna. Vzhľadom na závažnosť správania sa otca k maloletému dieťaťu a k jeho matke

sú tu okolnosti, ktoré odôvodňujú nie len zamietnuť návrh otca na zmenu striedavej starostlivosti, ale na návrh matky, alebo aj bez návrhu, zmeniť striedavú starostlivosť tak, že dieťa bude zverené do starostlivosti matky, ktorá nikdy nebránila a nebráni otcovi, aby sa s dieťaťom stretával. K znaleckému dokazovaniu matka dopĺňa v reakcii na vyjadrenie otca, že argumentácia, ktorou sa otec snaží podporiť jemu vyhovujúce závery zo znaleckého posudku nemôže obstáť v konkrétnom prípade, pretože ak by znalkyňa postupovala v zmysle ocom citovaného ustanovenia § 209 ods. 3 CMP, že nemá povinnosť nahliadať do súdnych spisov a nie je povinná vychádzať a posudzovať obsah súdneho spisu, tak mala spracovať znalecký posudok iba na základe využitia špeciálnych metód a zodpovedať otázky položené súdom. Avšak znalkyni bol predložený celý spis, aby sa s ním oboznámila, bolo to súčasťou požiadavky objednávateľa, t.j. súdu prvej inštancie a znalkyňa zo spisu aj citovala, ale v zásade len niektoré pasáže. K znaleckému posudku psychologičky ďalej uviedla, že podľa vyjadrenia dvoch nezávislých znalcov, nemohol byť znalecký posudok objektívne vypracovaný z dvoch stretnutí s dieťaťom a hlavne, malo byť konkrétne uvedené, ako a podľa akých konkrétnych dôvodov znalkyňa prišla k presvedčeniu, že syn vehementne trvá na tom, že chce byť u otca. Neskúmala, že otec používa najrôznejšie stimuly, ale aj manipulácie voči matke. Matka žiada nový znalecký posudok. Zotrváva na odvolacom návrhu.

16. Odvolací súd preskúmal vec, v ktorej nie je viazaný rozsahom a dôvodmi odvolania (§ 65 a § 66 Civilného mimosporového poriadku), túto prejednal bez nariadenia pojednávania keď pre nariadenie pojednávania podľa ustanovenia § 385 ods. 1 Civilného sporového poriadku neboli splnené zákonné podmienky (nebolo potrebné doplniť resp. zopakovať dokazovanie, nevyžaduje to dôležitý verejný záujem,) a dospel k záveru, že odvolanie matky nie je dôvodné. Rozsudok verejne vyhlásil dňa 11.09.2019 (§ 378 C. s. p., § 219 ods. 3 C. s. p.) a o termíne verejného vyhlásenia rozsudku bola matka, právny zástupca matky, otec, právny zástupca otca, a súčasne kolízny opatrovník upovedomení zákonným spôsobom.

17. Odvolací súd po oboznámení sa so spisom a napadnutým rozhodnutím, dospel k záveru, že súd prvej inštancie vo veci vykonal potrebné dokazovanie na zistenie skutočného stavu veci a na základe výsledkov vykonaného dokazovania dospel ku správne záveru, že je dôvodné vyhovieť návrhu otca. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožňuje s dôvodmi uvedenými v rozsudku súdu prvej inštancie.

18. Odvolací súd na zdôraznenie správnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie poukazuje na to, že maloletý je vo veku, kedy je schopný sa vyjadriť k predmetu konania a bolo správne, keď súd prvej inštancie pri rozhodnutí prihliadol a vychádzal i z názoru maloletého. V tomto smere odvolací súd poukazuje na Dohovor o právach dieťaťa čl. 12, podľa ktorého štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia zabezpečiť dieťaťu, ktoré je schopné formulovať svoje vlastné názory, právo slobodne sa vyjadrovať o všetkých záležitostiach, ktoré sa ho dotýkajú, pričom sa názorom detí musí venovať primeraná pozornosť zodpovedajúca ich veku a úrovni. Za týmto účelom sa dieťaťu musí predovšetkým poskytnúť možnosť, aby bolo vypočuté v každom súdnom, alebo administratívnom pojednávaní, ktoré sa ho dotýka, a to buď priamo, alebo prostredníctvom zástupcu, alebo jeho príslušného orgánu, a spôsobom, ktorý je v súlade s pravidlami vnútroštátneho zákonodarstva. Dieťa má teda podľa Dohovoru právo vyjadriť slobodne svoj názor a jeho požiadavky majú byť brané do úvahy v každej záležitosti, alebo postupne, ktoré sa ho týkajú. Maloletý sa počas konania opakovane vyjadril, že chce bývať s otcom a s matkou sa stretávať. Pri takto jednoznačne a opakovane vyjadrenom názore maloletého, bolo nevyhnutné a v záujme maloletého na jeho názor pri rozhodnutí prihliadnuť. Matka v odvolaní namietla, že názor maloletého je ovplyvňovaný otcom a súd prvej inštancie sa k tomuto negatívne ovplyvňovaniu maloletého otcom voči matke nezaoberal. Odvolací súd nezistil, že by súd prvej inštancie nevenoval týmto tvrdeniam matky pozornosť, keď pri nariadení znaleckého posudku súd prvej inštancie uložil znalkyni aj úlohu zodpovedať, či a ako vplýva matka a otec na vzťah a postoj maloletého dieťaťa k druhému rodičovi a či nie sú zistené, u niektorého z rodičov znaky manipulácie dieťaťa voči druhému rodičovi za účelom oslabenia ich vzájomnej citovej väzby. Zo záveru znaleckého posudku vyplýva, že sa nepreukázali tvrdenia matky o negatívnom ovplyvňovaní maloletého otcom vo vzťahu k nej, ako pravdivé, práve naopak, znalkyňa poukázala na to, že otec na vzťah a postoj maloletého dieťaťa k matke vplýva pozitívne. Na druhej strane znalkyňa práve u matky zistila znaky negatívnej manipulácie dieťaťa voči otcovi za účelom oslabenia ich vzájomnej citovej väzby. Vo veci bolo vykonané aj znalecké dokazovanie, z ktorého záverov jednoznačne vyplynulo, že je v záujme maloletého, aby došlo ku zmene striedavej starostlivosti, tak, že maloletý bude zverený do osobnej starostlivosti otcovi. Matka namietla v odvolaní, že súd prvej inštancie sa v odôvodnení rozhodnutia vôbec nezaoberala jej 8 stranovým vyjadrením vo vzťahu ku znaleckému posudku. Odvolací súd má za

to, že súd prvej inštancie sa vysporiadal v odôvodnení rozsudku aj s námietkami matky voči znaleckému posudku. Jasne vysvetlil, že ich považoval za nedôvodné a vysvetlil, prečo znalecký posudok vyhodnotil, ako relevantný a to v odseku 25 rozsudku, kde uvádza, že: „Súd konštatuje, že znalecký posudok je vypracovaný v súlade so zákonom č. 382/2004 Z.z. o znalcoch a tlmočníkoch, je úplný a jasný, odborne a vecne správny a zodpovedal všetky otázky, ktoré boli súdom položené.“ Zároveň vysvetlil, že nesúhlas matky s posudkom vyhodnotil, ako jej subjektívne hodnotenie dôkazu. Aj odvolací súd zhodne so súdom prvej inštancie konštatuje, že výhrady matky voči znaleckému posudku sú ničím nepodložené a nie sú spôsobilé spochybniť správnosť záverov daného posudku. Len tá skutočnosť, že matka so závermi nesúhlasí, neznamená ich nesprávnosť. Odvolaciemu súdu nevyplýva zo spisu a argumentov matky v odvolaní žiadna relevantná skutočnosť, ktorá by bola spôsobilá závery posudku spochybniť, či vyvrátiť, preto bol postup súdu prvej inštancie správny, keď pri rozhodnutí vychádzal aj z daného znaleckého posudku. Matka poukazuje v odvolaní na to, že zo znaleckého posudku vyplýva, že maloletý má k nej pozitívny vzťah, a že matka je schopná maloletého vychovávať. Matka nerozumie, prečo potom znalkyňa odporučila zrušenie striedavej starostlivosti a podľa matky znalkyňa odporučenie zrušiť striedavú starostlivosť ani neodôvodnila. Odvolací súd dospel k záveru, zhodne so súdom prvej inštancie, že v znaleckom posudku znalkyňa sa podrobne a zrozumiteľne venuje všetkým súdom prvej inštancie nastoleným otázkam, svoje zistenia jasne uviedla a závery posudku sú presvedčivé a zrozumiteľné, znalkyňa navyše ozrejmila podrobne dôvody podaného posudku aj na pojednávaní dňa 22.10.2018. Matka namieta, že súd prvej inštancie sa nevysporiadal v odôvodnení ani s tým, že opakovane uvádzala súdu, že otec jej bráni v styku s maloletým. Odvolací súd dodáva, že nie je povinnosťou súdu prvej inštancie uvádzať v odôvodnení rozhodnutia podrobne všetky niekoľko stranové vyjadrenia strán a reagovať na každé jedno tvrdenie strany. Úlohou súdu je v odôvodnení rozsudku vysporiadať sa s relevantnými tvrdeniami, resp. námietkami strán, teda takými, ktoré majú význam pre rozhodnutie vo veci, čo v danom prípade súd prvej inštancie dodržal. Súd prvej inštancie riadne vysvetlil z akých vychádzal dôkazov, ako ich vyhodnotil, a prečo dospel k tomu, že zveril maloletého do starostlivosti otcovi. Odvolací súd dodáva, že bolo správne, keď súd prvej inštancie pri rozhodnutí vychádzal zo záverov znaleckého posudku a opakovane prezentovaného názoru maloletého, a skutočnosti tvrdené matkou, že sa vyskytli aj problémy pri výkone styku matky s maloletým nepovažoval za tak významné, aby na ich základe dospel k inému rozhodnutiu. Odvolací súd nezistil ani žiadne procesné pochybenie súdu prvej inštancie, ktorým by odňal možnosť stranám konať pred súdom, čo matka namieta v odvolaní a poukazuje pritom na pojednávanie zo dňa 07.12.2018, kde pri výsluchu účastníkov nepripustila konajúca sudkyňa právnomu zástupcovi matky klásť otázky otcovi a matke. Strany boli súdom prvej inštancie riadne vypočuté, na predchádzajúcich pojednávaniach im boli kladené aj otázky zo strany právnych zástupcov. Súd nie je povinný pri každom výsluchu strany umožniť klásť otázky právnym zástupcom, najmä v situácii, keď už dospeje k záveru, že má z doposiaľ vykonaného dokazovania dostatočne preukázaný skutočný stav veci. Ani z ustanovenia § 195 CSP, ktorý upravuje výsluch strany nevyplýva povinnosť súdu umožniť právnym zástupcom, či stranám navzájom, klásť si otázky, ako je tomu pri postupe pri výsluchu svedka v ust. § 202 CSP. Súd prvej inštancie správne určil aj výživné matke maloletého. Vzhľadom na pomery rodičov, bolo dôvodné matke určiť nižšie výživné, keď otec maloletého má vyššiu životnú úroveň a jeho majetkové pomery umožňujú zabezpečiť maloletému všetky jeho potreby. Navyše otec, do ktorého osobnej starostlivosti bol maloletý zverený, sám takúto nižšiu sumu výživného od matky maloletého navrhol a s touto súhlasí. Odvolací súd vyhodnotil, ako správne aj to, že súd prvej inštancie upravil styk matky s maloletým, nakoľko je nevyhnutné, aby sa matka s maloletým pravidelne stretávala a nebolo stretávanie ponechané len na vôli maloletého, prípadne otca. Je potrebné, aby maloletý mal rovnocenný kontakt s oboma rodičmi. Odvolací súd záverom dodáva, že matkou predložené vyjadrenie k odvolaciemu konaniu na vedomie, ktoré sa týka konania o výkon rozhodnutia vedenom na Okresnom súde Bratislava IV, pod sp.zn. 57Em/3/2018, nebolo spôsobilé privodiť zmenu napadnutého rozsudku. Odvolací súd v tejto súvislosti však zdôrazňuje, že v prípade, ak rodič, ktorému je dieťa zverené do osobnej starostlivosti bude bezdôvodne brániť v styku druhého rodiča s maloletým dieťaťom, možno vyhodnotiť tak, že uvedené konanie rodiča môže viesť aj ku prezvereniu dieťaťa. V danom prípade, však toho času nie sú takéto dôvody dané. Odvolací súd apeluje na otca maloletého aj matku, aby dodržiavali upravený styk matky s maloletým, a aby sa tento nerušene realizoval, čo je jednoznačne v záujme maloletého.

19. Súd prvej inštancie podľa názoru odvolacieho súdu vykonal vo veci potrebné dokazovanie, riadne zistil skutočný stav veci a správne rozhodol, keď na základe zisteného skutočného stavu veci, zhodnotenia dôkazov jednotlivo, ak aj v ich vzájomnej súvislosti a prihliadnuc k názoru a záujmu maloletého pristúpil ku zmene striedavej starostlivosti a zveril maloletého do osobnej starostlivosti otca,

s tým, že zároveň určil styk matky s maloletým. Na základe uvedeného odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti, ako vecne a právne správny potvrdil (§ 387 ods.1, 2 CSP).

20. Odvolací súd záverom uvádza, že z hľadiska zákonnej požiadavky na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia, na zachovanie práva účastníka na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia, na každý argument účastníka nie je súd povinný dať podrobnú odpoveď. Súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov uvádzaných účastníkom konania, čo sa nepochybne v prejednávanej veci stalo (porovnaj napr. m.m. rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva zo dňa 25.09.2012 vo veci Vojtěchová proti Slovenskej republike /sťažnosť č. 59102/08/, nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 14.09.2011, č.k. I. ÚS 361/2010-34, rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 17.06.2009, sp. zn. 5 M Cdo 8/2008).

21. O trovách konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s ustanovením § 52 CMP tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania, pretože ide o konanie, ktoré bolo možné začať aj bez návrhu.

22. Odvolací súd prijal rozhodnutie jednohlasne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01.05.2011, § 393 ods. 2 Civilného sporového poriadku).

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 420 C.s.p.).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 421 C.s.p.).

(1) Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

(2) Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 422 C.s.p.).

(1) Dovolanie podľa § 421 Ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b).

(2) Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 C.s.p.).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 C.s.p.).

(1) Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy.

(2) Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 C.s.p.).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 C.s.p.).

(1) Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom.

(2) Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 C.s.p.).

(1) Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení.

(2) Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 C.s.p.).

(1) Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

(2) Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 C.s.p.).

Dovolací dôvod nemožno vymedziť tak, že dovolateľ poukáže na svoje podania pred súdom prvej inštancie alebo pred odvolacím súdom (§ 433 C.s.p.).

Dovolacie dôvody možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 434 C.s.p.).

V dovolaní nemožno uplatňovať nové prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany okrem skutočností a dôkazov na preukázanie prípustnosti a včasnosti podaného dovolania (§ 435 C.s.p.).